

Sprove stordysse

Jungsteinzeit

Dolmen

Dolmen

Sprove-stordysse-05

Sprove runddyssen kun 150 m. syd for den store jættestue "Kong Asgers Høj" er en flot og meget seværdig åben stordysse. Stordysen er tragtbægerkulturens overgangsform mellem de mindre dyssekamre forbeholdt enkeltpersoner og de store fælles jættestuegrave (se også Knudsby stordysse).

Panorama over den seværdige Sprove-runddysse set fra nordøst. Dyssekammeret omgives af den nu afgravede høj som oprindeligt dækkede hele kammeret og ved foden af højen ses en komplet randstenskæde.

Set udefra ligner Sprove-dyssen de almindelige runddysser, men gravkammeret, som oprindeligt var helt skjult i højen indenfor den omkransende randstens- kæde langs højfoden, er betydeligt større end de almindelige dyssekamre, der som oftest kun har en enkelt stor dæksten som loft i gravkammeret. Stordysserne har også næsten altid en stenbygget kammergang, som gav adgang til gentagne begravelser i kammeret.

Sprove-dyssens flotte gravkammer i lav aftensol set fra nord.

Stordyssen blev beskrevet første gang af Nationalmuseet i 1880, men først fredet i 1945 som følge af Naturfredningslovens almene beskyttelse af fortidsminderne i 1937. I forbindelse med fredningen blev dyssen i 1943 restaureret, hvorunder de dengang nedskredne dæksten blev lagt tilbage på kammerets bæresten. På toppen af dækstenen ses også flere skålgruber ind- hugget i bronzealderen (1.700 - 500 f. Kr.), så graven, eller i al fald stedet, har indgået i kulten mere end 1.500 år efter dens opførelse omkring 3.300 f. Kr.

Fra Orehældvej fører en kort trampesti langs skellet frem til dyssen.

Opfølgende - i 1984 og 1987 - blev dyssens kammergang frilagt for indskredet jord og tørmurene mellem gangens bæresten udbedret. Randstenene som omslutter den afgravede høj blev også genrejst og suppleret med manglende sten, hvorfor den nu fremstår nærmest intakt.

Infotavlen ved dyssen fortæller mere. Her dyssen set fra nord.

Alle dæksten over gangen mangler og er sikkert blevet genbrugt til byggeri andetsteds før 1880. Man kan derfor gå ad den nu åbne kammergang med 2 sæt bæresten frem til stordyssens gravkammer. Kammeret er sat med i alt 7 store, indadvendte bæresten, som alle vender en flad side mod det nordvest - sydøst orienterede gravkammer. Tørmurene som oprindeligt lukkede alle mellemrum mellem kammerets og gangs bæresten er kun delvist bevaret, men som omtalt ovenfor senere udbedret i gangen.

Stordyssen har to store dæksten. Her set fra nord.

Hvornår afgravningen af højen og den deraf følgende stenhugst fandt sted vides som sagt ikke nøjagtigt, men en eller anden øvrighedsperson må have grebet ind og stoppet foretagendet. I toppen af den vestlige dæksten ses 8 tydelige kløvehuller som forberedelse for spaltning af stenen - så det var tæt på, at dette ca. 5.300 årige fortidsminde endte sine dage som enten vejfyld eller byggermateriale i omegnens kirker eller gårde.

Kløvespor i top af dækstenen vidner om at dyssen var tæt på ødelæggelse.

Som næsten alle dysser på Møn ligger stordyssen nær vandet. Mod syd og nord falder terrænet jævnt. Den vestvendte lavning. Orehæld kun 200 m. syd for dyssen, var i stenalderen en smal vig fra Storstrømmen og Kalvestrømmen mod vest. I tilløbene til vigen kunne man også hente ferskvand til bopladserne, som sikkert har ligget ganske nær de enestående gravmonumenter, som heldigvis stadig ses. Nord for dyssen var der heller ikke langt til havet. Kun ca. 800 m. mod nord var en tilsvarende vig, som dengang også oversvømmede Koster Vig, som nu er landbrugsareal, men stadig ligger 1 m. under den nuværende havoverflade.

Hullerne i dækstenen kunne også bruges til sprængning med sortkrudt.

Dyssekammeret i lav aftensol set fra øst.

Fra den sydøstlige højfod fører en gang til kammeret.

Et kig ind gennem kammergangen til dyssekammeret.

Kammergangen set fra nordøst.

Velbevaret tørmur mellem de ydre bæresten i gangen.

De store dæksten hviler kun med få centimer på toppen af bærestenene.

Gangåbningen i kammeret var den eneste åbning. Alle andre åbninger var oprindeligt udfyldt med tørmure mod den omgivende høj.

Stordyssen med randsten set fra syd.

Nedenfor finder du en flot fortælling med droneoptagelser fra Sprove dyssen og Kong Asgers Høj (På engelsk).

Sprove-stordysse-03

Sprove-stordysse-04

Sprove-stordysse-02

Sprove-stordysse-06

Zugang

- På Grønsundvej (vej 287) drejes der nord for Store Damme mod Tostenæs og Sprove.
- Følg skiltning "Kong Asgers Høj", køр gennem Sprove og følg Orehældvej til venstre ca. 1 km. mod vest til Kong Asgers vej, hvor jættestuen ligger på marken ca. 60 m. fremme.
- Parker på den nyanlagte P-plads og følg trampestien frem til jættestuen.

Adgang til Sprove runddysse

- Fra Kong Asgers Høj følges Kong Asgers vej til fods tilbage til Orehældvej og følg trampestien i markskellet ret overfor Kong Asgers vej ca. 70 m. frem til dyssen.

Faciliteter

- Henvisningsskiltning og informationsskilt ved Kong Asgers Høj samt infotavle ud til vej nord for Sprove-dyssen.
- Afstand til fortidsminde: 130 m.

Særlige forhold

- Færdsel er kun tilladt på trampestien samt på højen og friområdet omkring højen.
- Vis hensyn til markafgrøder, hegning og evt. græssende dyr.
- Hunde skal føres i snor.

VIDEO

Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=2UMm3uEkDxo>

Verwandte Literatur

Fortidsminder i Danmark – *Hennning Dehn-Nielsen (Sesam, 1999)*

Danmarkshistorien bind 1-2, Stenalderen – - (*Sesam, 1981-84*)

Klekkendehøj og Jordehøj - restaureringer og undersøgelser 1985-1990 – *Torben Dehn m.fl. (Nationalmuseet Skov- og Naturstyrelsen, 2000)*

Danmarks Oldtid, Stenalderen – *Johannes Brøndsted (Gyldendal, 1. udgave 1938-40)*

Stendysse - Arkitektur og funktion – *Palle Eriksen & Niels H. Andersen (Jysk Arkæologisk Selskab, 2014)*

Storstensgrave på Møn – *Møns Turistbureau (-, -)*

Praktische Informationen

ADRESSE

4780 Stege, Seeland

EIGENTUMSVERHÅLTNISSE

In Privatbesitz

GPS

54.955820, 12.140400

UTM

E701086 N6094464

© 2026 Joomla!konsulentent • fortidsmindeguiden.dk